

Gündem yitirdiklerimiz

PROF. TALÂT SAİT HALMAN

Nail TAN

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Kültür Bakanı, TDK III. Dönem Bilim Kurulu Üyesi (1995-2001), Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı, şair, çevirmen, edebiyat tarihçisi Prof. Talât Sait Halman, 5 Aralık 2014 Cuma günü, ders sırasında geçirdiği bir kalp krizi sonucu, görevi başında hayata gözlerini yumdu. Merhum için; 8 Aralık 2014 Pazartesi günü, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TBMM'de cenaze töreni, Bilkent Üniversitesinde de bir anma toplantısı düzenlendi. Cenazesi 9 Aralık 2014 Salı günü İstanbul Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nda yapılan tören sonrasında, Teşvikiye Camisi'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Edirnekapı Şehitliği'ndeki aile kabristanında toprağa verildi.

Halman, 7 Temmuz 1931 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası Tümamiral Sait Halman, annesi ise İclal Hanım'dır. Asıl adı Ümit Talât Halman'dır. Köken olarak Trabzonludur.

Robert Koleji bitirdi (1951). ABD Columbia Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve Orta Doğu Edebiyatları Bölümünde yüksek öğrenimini tamamladı (1954). Bu üniversitede bir yandan Türkçe okutmanı olarak ders verirken (1953-1960) diğer yandan da Birleşmiş Milletler Radyosunda spikerlik ve program yazarlığı yaptı. Yaklaşık aynı yıllarda (1956-1960) The

Record Hunter plak şirketinde de genel müdürlük görevini yürüttü. Türkiye'ye dönerek ODTÜ'de ders verdi. DPT Yayın Şubesini kurup *Planlama* dergisini çıkardı (1961-1962). Yedek subay olarak vatan görevini yerine getirdi. Tekrar ABD'ye giden Halman Princeton ve New York Üniversitelerinde Türk dili ve edebiyatı, Türklük bilimi derslerini verdi (1965-1971). Profesör unvanını aldı. I. Erim Hükûmeti'nde Kültür Bakanlığına getirildi (13.07.1971). 13.12.1971 tarihinde Kültür Bakanlığı kaldırılıp birimleri MEB'e bağlanınca ABD'ye döndü. Princeton Üniversitesindeki derslerini sürdürdü (1972-1980). T.C.nin ilk Kültür İşleri Büyükelçisi unvanıyla bir süre Dışişleri Bakanlığı emrinde çalıştı (1980-1982). Birleşmiş Milletler Teşkilatında başdelege olarak hizmet verdi (1984-1986). Pennsylvania (1984-1986) ve New York Üniversitelerinde (1986-1998) Türklük bilimi, Türk edebiyatı derslerini verirken UNESCO Merkez Yönetim Kurulunda üyelik ve delegelik yaptı (1989-1995). Türk büyüklerinin ünlüler takviminine alınmasını sağladı. 1998'de Türkiye'ye dönüp Ankara'ya yerleşti. Bilkent Üniversitesinde Türk Edebiyatı Bölümünü kurup başkanlığını yaptı (1998-2005). Bu sırada TDK III. Dönem Bilim Kurulu Üyesi olarak Kurumun çalışmalarına katkıda bulundu (1995-2001). KTB

TEDA Projesi Kurulunda çalıştı. 2003'ten itibaren UNICEF Türkiye Millî Komisyonu Başkanlığını, 2005 yılından bu yana da Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanlığı görevini yürütmekteydi.

Edebiyatın şiir, deneme, eleştiri, oyun dallarında eserler verdi, ancak şair olarak tanınmak, anılmak istiyordu. Şiire ilgisi 6-7 yaşlarında, ilkokul sıralarında başladı. İlk şiiri *Arkadaş* dergisinde basıldığında 10 yaşındaydı (1941). Daha sonra *Doğan Kardeş*'te şiirleri yer aldı. 1955'ten itibaren şiirleri başta *Yenilik* olmak üzere *Varlık*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Hisar*, *Şiir Sanatı*, *Değişim*, *Dönem*, *Yeni Edebiyat*, *Milliyet Sanat* ve *Hece* gibi önemli edebiyat dergilerinde yayımlandı. Ayrıca, Türkçeden İngilizceye, İngilizceden Türkçeye şiir çevirileriyle tanındı. *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde edebiyatla ilgili köşe yazıları yazdı. Dağlarca, Kanık, Anday, Abasıyanık gibi çağdaş Türk yazarlarıyla Yunus Emre, Mevlana gibi klasik yazarlarımızın eserlerinin İngilizce konuşan ülkelerde tanıtılmasını sağladı. Shakespeare başta olmak üzere Amerikan ve İngiliz şair ve yazarlarının eserlerini de Türkçeye kazandırdı. Şairliği dolayısıyla şiir çevirileri çok başarılı bulundu. Türk sanatını, edebiyatını tanıtan İngilizce ve Türkçe sunumlar hazırlayıp Yıldız Kenter ve kızı Defne Halman'la sergiledi. Güngör Dilmen'den İngilizceye çevirdiği *Ben Anadolu* oyunu Yıldız Kenter tarafından sahnelendi. TRT 2'de M. Ş. Onaran ve E. Atasü ile *Sözün Büyüsü* adlı edebiyat programının sürekli konuşmacılarından biriydi (2000-2002). Ölümü üzerine yazılanlardan öğrendiğimize göre; seksen kadar telif ve çeviri kitap ile beş bini aşkın çevirisi, üç bin kadar yazı / makale yayımladı. Bazı eserlerinde Talât Halman, Talât S. Halman imzalarını kullandığı görüldü.

Aldığı birçok unvan ve ödül içinde en önemlileri şöyle sıralanabilir: Kraliçe

Elizabeth tarafından verilen "Sir" karşılığı "Knight Grand Cross" unvanı (1971), Columbia Ü "Thornton Wilder Prize" ödülü (1986), Boğaziçi Üniversitesi "Onursal Doktoru" (1987), Ankara Sanat Derneği "En İyi Çeviri Ödülü" (1989), "Avni Diligil En İyi Oyun Çeviri Ödülü" (1990), "UNESCO Nişanı" (1995), TÜBA (Türkiye Bilimler Akademisi) "Hizmet Ödülü" (1999), T.C. Dışişleri Bakanlığı "Üstün Hizmet Ödülü" (2000), ABD'de "En Başarılı Türk Bilim Adamı Ödülü".

Seksen civarındaki kitabından bir bölümü tür ve ilk baskı yıllarına göre şunlardır:

Şiir: *Can Kulağı* (1968), *Bin Bir: Özdeyiş Şiirleri* (1976), *Canevi* (1980), *Tuyuşlar ve Başka Dörtlükler* (1981), *Uzak Ağut* (1991), *Dört Gök Dört Gönül* (1994), *İki'ler* (1997), *Sessiz Soru* (1998), *Ümit Harmanı/Toplu Şiirleri* (2008).

Söyleşi: *Akılın Yolu Bindir/Talât S. Halman Kitabı* (Söyleşiler: Cahide Birgül).

Oyun: "Türk" *Shakespeare: Kahramanlar ve Soytarılar* (2003).

Deneme: *Doğrusu* (1999), *Çiçek Dürbünü* (2008).

İnceleme: *William Faulkner* (1963), *Yunus Emre and His Mystical Poetry* (1981), *Contemporary Turkish Literature* (1982), *Mevlana Celaleddin Rumî and The Whirling Dervishes* (M. And ile 1983), *Modern Turkish Drama* (1983), *Turkish Legends and Folk Poems* (1992), *Prof. Dr. Metin And Bibliyografyası* (M. Şakiroğlu ile, 1993), *21. Yüzyılda Üniversite ve Kültür* (2002), *A'dan Z'ye Yunus Emre* (2003), *Türk Edebiyatı Tarihi* (4 Cilt, Editör, 2006), *The Turkish Muse* (2006), *Love is All* (Mevlânâ Felsefesi, 2011), *A Millennium of Turkish Literature* (2013).

Derleme: *Kendi Sözleriyle Yaşayan Atatürk* (2008), *Atatürk Alive in His Own Words* (2008).

Çeviri (İngilizceden Türkçeye): *Duman* (Faulkner'den, 1952), *Çalınan Taç* (Clemens'ten, 1953), *Eskimo Şiirleri* (1969), *Wallace Stevens: Seçme Şiirler* (1970), *Eski Mısır Şiiri* (1972), *Eski Uygurlukların Şiirleri* (1974), *Yaşayan Amerikalı Şairler* (1992), *Amerikalı Kadın Şairler* (1992), *Eski Anadolu ve Orta Doğu'dan Şiirler* (1994), *Eski Anadolu ve Orta Doğu'dan Şiirler* (1996), *Shakespeare: Tüm Soneler* (1996), *Candan Cana: Mevlânâ Celaleddin Rumi'den Seçme Rübailer* (1999), *Baba Tahir Üryan: Âşk Çırılçıplak* (2003), *Shakespeare: Soneler* (2003), *Mevlânâ: Sevda Yüce Gözlerle* (2004), *Shakespeare Aşk ve Anlatı Şiirleri* (2014).

Çeviri (Türkçeden İngilizceye): *Fazıl Hüsnü Dağlarca* (1969), *Langston Hughes* (M. C. Anday, 1971), *I am Listening to İstanbul/Orhan Veli Kanık* (1971), *The Humanist Poetry of Yunus Emre* (1972), *Sait Faik Dot on the Map/Selected Stories* (1983), *Old Photographs* (D. Sümer'den,

1990), *Yunus Emre: Selected Poems* (1990), *Süleyman the Magnificent Poet* (1987), *I, Anatolia* (G. Dilmen'den, 1991), *The Book of Poems* (E. Bayazıt'tan, 2010).

Hakkında iki armağan kitap yayımlandı:

Cultural Horizons: Festschrift in Honor of Talat Sait Halman AND a Bibliography of Talat Sait Halman (ed. J. L. Warner), 2 cilt, New York 2001.

Aklın Yolu Bindir/Talât Sait Halman Kitabı (haz.: Cahide Birgül).

Amerikan Şiir Akademisine kabul edilen ilk Türk şairiydi (1985). Seniha Hanım'la evliliğinden Hugh Hür Talât, Defne ve Sait adlarında üç evladı dünyaya geldi. Oğlu Sait'i 1983'te kaybetti.

Halman'ın hayatını, eserlerini özet olarak verebildik. Türk edebiyatının dünya edebiyatındaki yerini, değerini belirleyen önemli şair ve yazarlarımızdandı. Ruhü şad olsun!